

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

II. Expenditur excommunicatio in priori Bullae cœnæ clausula contenta
aduersus hæreticos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

Bonac. disp. 3. de excommuni. 7. 3. num. 1. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 3. in fine. & alij apud ipsos.

Quoad formam abolitionis ab hac censura nulla est determinata; sed illa sufficit, quae voluntatem abolentis exprimit. Satisfactionem seu cautionem iuratoriā praestare aliāque caeremonias adhibere etiam in foro exteriori necessarium non est. Vt ex communi sententia docuerunt Syluest. verbo Absolutio 3. n. 5. Sotus in 2. d. 22. quest. 2. art. 3. vers. tertium ergo membrum. Hugolin. tab. 3. cap. 12. Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 23. in fine. Suar. disp. 2. 4. sect. 4. ad finem. Fil-lucius tract. 13. cap. 7. q. 8. num. 143. Bonac. disp. 2. de excommuni. 4. 3. in fine. & alij.

DISPUTATIO III.

De excommunicationibus tam in corpore iuris, quam extra contentis.

hac Disputatione praecedens Disputatio de excommunicatione lucidior erit. Variæ sunt excommunicationes tam in corpore iuris, quam extra contenta. Sed quia inter eas præcipuum locum obtinent quæ ferri in Cæna Domini promulgantur, quæque appellantur excommunicationes bullæ Cænae Domini, ea de causa ab ipsis exordium sumimus.

Nota Lector ea quæ tota ferè hac Disputatione dicentur, intelligenda esse pro locis, in quibus bulla Cænae vigorem habet, non autem pro regnis aut Prouinciis ubi non est recepta. Neque enim Theologi est sugere priuilegia Regnorum, nec ea imminuere.

PUNCTVM. I.

Permittuntur aliqua notabilia, pro clariori bullæ Cænae Domini intelligentia.

- 1 Aduersus quamque personam profertur hæc excommunicationes.
2 Firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quam earum authenticæ publicatio.
3 Durant quousque alij bullæ processus expeditantur.
4 Appellari possunt excommunicationes partim à iure, partim ab homine.
5 Hæc excommunicationes non multiplicantur, ex eo quod à Pontifice in hac bulla, vel in corpore iuris sunt inserta.
6 Si casus aliquis omittatur in noua bulla, qui fuit in antiqua contentus eo ipso desinit obligare.
7 Priuilegia reuocata in una bulla, si in sequenti non reuocentur, de nouo subsistunt.

At excommunicationes ipso facto latas summus Pontifex profert, & promulgat feria V. in Cæna Domini, & ob hæc causam excommunicationes bullæ Cænae sunt appellatae. Profert autem aduersus quamcuque personam fidelem violantem præcepta ibidem contenta. Tum vt fides integre seruetur, tum vt seruetur vnio fidelium inter se cum Christo, cuique Vicario.

Vt autem prædictæ excommunicationes firmitatem habeant nihil amplius requiritur, quam earum authentica publicatio: nam esto processus contra determinatam personam fieri non possit absque illius citatione, vt ipse cuius defensionis est concessum. Secus verbò processu seu constitutione, vel præcepto generaliter lato contra futurum delinquentem; quia à nemine eius efficacè impediti valet. Vt notat Sayr. lib. 3. thesauri casuum conscientia, vbi de particulari. excommunicat. cap. 3. num. 4. Bonac. t. 3. de censur. q. 1. punct. 3. circa finem.

Durant verò prædictæ excommunicationes, quousque alij bullæ processus expeditantur, vt constat ex illis verbis bullæ circa finem: Volentes nostros processus, ac omnia, & quacumque his literis contenta, quousque alij huiusmodi processus à nobis, aut à Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur durare, si usque effectus omnino sortiri. Ex quo fit manifestè mortuo Pontifice ad hæc prædictas excommunicationes subsistere.

Hinc inter Doctores orta est controversia; An hæc excommunicationes appellandæ sint latæ à iure, vel ab homine? Nam Syluest. verbo Excommunicatio 7. num. 76. vers. trigel. primo. Nauarr. man. latino in explicat. bullæ Cænae Domini n. 21. & cap. 2. n. 2. Viuald. in explicat. bullæ clausula volentes, &c. Salas de legib. disp. 1. sect. 9. num. 62. Bonacina alijs re-latis t. 3. de censuris in particulari disp. 1. quest. 1. p. m. 5. num. 1. censent censuras à iure appellari debere; eo quod mortuo conditore non extinguantur, & ad perpetuam rei memoriam Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars VI.

promulgentur, & in vi constitutionis. Econtra Sotus in 4. d. 22. quest. 2. art. 3. Tolet. lib. 1. sum. cap. 18. Becan. tract. de fides. cap. 1. quest. 8. num. 6. Suar. disp. 2. de censur. sect. 3. num. 2. & alij affirmant censuras ab homine latas appellandas esse, eo quod pro tempore determinato seruantur, scilicet noui bullæ processus promulgentur, cessanteque ea publicatione facta absque vlla reuocatione.

Sed questio est leuis momenti, & potius de nomine, quam de re, cum constet ob mortem Pontificis prædictas excommunicationes vim suam non amittere, cessare tamen absque vlla reuocatione ab eo puncto, quo noui processus fuerint publicati. Placet tamen sententia Sayri lib. 3. thesauri casuum conscientia, vbi de particulari. excommunicat. c. 1. num. 18. Reginaldi in practi lib. 9. num. 210. prædictas excommunicationes neque esse propriè à iure, cum non sint perpetuæ ex se, sed absque vlla reuocatione cessent nouâ bullâ expeditâ; neque esse propriè ab homine, cum mortuo conditore non expirent. Sed esse medias inter sententias à iure, & ab homine latas, & de vtrâque natura participare. Neque obest latas esse ad perpetuam rei memoriam, quia ea verba appposita sunt non ad concedendam bullæ firmitatem perpetuam, sed ad excitandam perpetuam illius memoriam. Minus obest vltus vocis constitutionis, quæ communis est tum sententiæ à iure, tum ab homine latæ. Præterquam quod in principio bullæ hæc constitutio processus annalis appellatur.

Ad extremum duo aduertenda sunt. Primum hæc excommunicationes non multiplicari; eo quod à summo Pontifice in hac bulla expeditantur, sicutque in corpore iuris insertas; quia res præcepta diuersa non est, sed eadem, & sub eodem fine, ideoque nullum est fundamentum, ex quo multiplicatio sumi possit, sicuti rectè notarunt Nauarr. cap. ita quorundam de Iudas notab. 1. 1. in gloss. vlt. num. 4. & 37. Suar. de censur. disp. 2. 1. sect. 1. m. 3. Reginald. lib. 9. practi n. 228. ad finem. Bonac. t. 3. de censur. disp. 1. q. 1. punct. 5. n. 3.

Secundò aduerte, si in noua bulla expedita casus aliquis omittatur in antiqua bulla contentus, eo ipso ex vi bullæ nullam inducit obligationem, illam tamen inducet, si in corpore iuris fuerit contentus; quia esse casum expressum, vel omillum in bulla non variat iuris dispositionem. Vt docuerunt Nauarr. dicto notab. 1. 1. num. 5. Sayrus de particul. excommunicat. lib. 3. cap. 2. n. 5. Reginald. lib. 9. practi num. 228. Bonac. t. 3. disp. 1. q. 1. punct. 5. num. 4. Quod intelligendum est, quando ius illud seclusa bulla vim suam obtinebat; secus si reuocatum esset, quia stante reuocatione ex vi bullæ robur accipere non potest, nisi dum in bulla fuerit renouatus. Excipit autem Sayrus lib. 3. thesauri casuum, cap. 2. num. 5. Nisi illud antiquum consuetudine abrogatum fuerit; nam hæc abrogatio noua bullæ expeditione, in quo prædictum ius continetur cessat, & consuetudo iuri antiquo derogans interrumpitur. Quâ interruptione posita obligatio iuris antiqui succedit, tametsi in expeditione noua bullæ ius illud fuerit omillum; sed hæc exceptio difficultate nõ caret. Fateor namque prædictam consuetudinem interrumpi eo tempore, quo bullæ obligatio durat. Sed quia hæc interruptio non est sufficiens ad nouam consuetudinem introducendam, integreque antiquam derogandam; sed solum pro tempore, quo bullæ obligatio permanet; ea de causa ius antiquum consuetudine reuocatum firmitatem obtinere nullatenus potest.

Quod si aliqua priuilegia fuerint in bulla reuocata, quorum reuocatio in subsequenti bulla omilla fuerit, est Sayrus dicto cap. 2. num. 5. censet valdè probabile reuiuiscere, & robur accipere, ac si nunquam fuerint reuocata, maxime si in iure communi dicta priuilegia fuerint inserta: oppositum existimat Bonac. disp. 1. de censur. in part. 9. 1. punct. 5. num. 3. quia prædicta reuocatione illud priuilegium extinctum est, & priuilegium semel extinctum non reuiuiscit absque noua illius concessione. Quare est reuocatio cesset; quia non adest noua priuilegij concessio, priuilegium denudò robur accipere non potest. Sed responderi à Sayro possit priuilegium illud reuocatione bullæ non esse absolute extinctum, sed solum suspensum, dum reuocatio bullæ vim suam obtinet. Etenim priuilegium illud non alia ratione extinguitur, quam reuocatione, quæ in bulla continetur. At reuocatio bullæ non est absoluta, sed quousque noua bulla expeditur. Ergo vsque ad illud tempus priuilegium reuocat, illo verò tempore accedente reuocatio cessat, & priuilegium subsistit.

PUNCTVM II.

Expenditur excommunicatio in priori bullâ clausula contenta aduersus Hæreticos, & Schismaticos.

- 1 Numerantur persona, aduersus quas summus Pontifex in hac clausula excommunicationem pronunciat.
2 Qui sint hæretici in hac clausula excommunicati.

- 3 *Assensus, seu dubitatio interior, si aliquo signo manifesto non declaratur huic excommunicationi non subiacet.*
- 4 *Qui sine hereticorum credentes in hac clausula excommunicationis*
- 5 *Qui sine hereticorum receptores huic excommunicationi subiecti?*
- 6 *Qui hereticorum defensores?*
- 7 *Qui Schismatici?*

In priori clausula Bullæ aduersus varias personas summus Pontifex excommunicationem fert. Primò aduersus Hæreticos cuiuscunque sectæ. Secundò contra eorum credentes. Tertio, contra eorum receptores. Quarto, contra eorum fautores, & generaliter contra quoslibet illorum defensores. Quintò, contra eos qui hereticorum libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes sine autoritate nostra, & Sedis Apostolicæ scienter legunt, retinent, imprimunt, seu quomodolibet defendunt ex quavis causa publica, vel occultâ, quouis ingenio, vel colore. Sextò aduersus Schismaticos & eos, qui se à nostra, & Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia perniciter subtrahunt, vel recedunt.

Primò in hac clausula excommunicantur hæretici. Hi verò sunt qui pertinaciter credunt aliquod nostræ Religionis, & fidei Catholicæ contrarium, vel de eo pertinaciter dubitant: iuxta Textum in cap. 1. de Hæreticis. & cap. 5. de Summa Trinit. Et fide Catholica. Adesse autem debet pertinacia ex Textu in cap. dixit Apostolus. Cap. qui in Ecclesia. 2. q. 3. Quæ ipse sita est, vt firmiter credas, vel dubites de veritate illius, quod ab Ecclesia docetur, vt notauit Melchior Cano, lib. 12. de loc. Theolog. c. 6. circa 4. argum. Sayrus lib. 3. thesauri casuum conscientias, c. 4. n. 15. Valq. 1. 2. disp. 2. 6. c. 4. Bonac. r. 3. de excommuni. in particulari. disp. 1. q. 2. punct. 1. n. 1. & latè diximus tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 2. per totum.

Hic autem assensus, seu dubitatio si purè interior sit huic excommunicationi non subicitur, neque etiam si purè sit exterior absque animo recedendi à fide, quia excommunicatione fertur aduersus eos, qui voluntariè à fide exterius recedunt. Vti pluribus firmari dicitur a disp. 3. de fide, punct. 2. à num. 1. 6. & punct. 3. ab initio. & tradunt vltra ibi relatos Tolet. lib. 1. sum. cap. 18. num. 5. Sayrus lib. 3. thesauri casuum conscientias, cap. 4. num. 1; & 21. Ioann. Chapcauilla tract. de casib. referuatis. 2. p. c. 1. q. 1. Azor. 1. instit. moral. lib. 5. c. 10. q. 3. Bonac. r. 3. de excomm. bullæ, disp. 1. q. 2. num. 2. Quinimò satis probabile est immuncem ab excommunicatione esse, qui esto interius à fide recesserit verbis, vel factis tantùm ambiguis, & indifferentibus suam hæresim manifestauerit; quia ea non est sufficiens hæresis manifestatio, cum ex vi illius nec ab Ecclesia reputari iudicariue possit Hæreticus, vt aduertit Lessius lib. 2. de iust. cap. 12. dub. 8. num. 128. Bonac. dicitur disp. 1. q. 2. punct. 2. n. 4. Alfonso. Viuald. in exposit. bullæ Cæna num. 2. & 3. Sayrus lib. 3. de excommunicat. particular. cap. 4. num. 26. Vide quæ diximus d. punct. 3. per totum.

Secundò excommunicantur Hæreticorum credentes; hi namque sunt qui eorum erroribus siue in particulari, siue in communi assentiuntur signo aliquo manifesto. Vt pluribus probati dicitur tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 4. num. 1. Et tradit vltra ibi relatos Archidiacon. in capite quicumque de Hæreticis. lib. 6. Paludan. 4. disp. 13. q. 3. art. 1. concl. 7. S. Antonin. 3. p. tit. 2. 5. cap. 4. §. fin. Syluest. verbo Hæresis. 1. num. 10. q. 7. Sayrus lib. 3. de censuris in part. cap. 5. num. 1. Bonacina t. 3. de excommunicat. in particulari. disp. 1. q. 2. punct. 3. Et probat Textus in cap. excommunicatos. §. credentes, de sententia excommunicat. Ex cap. excommunicamus. §. fin. eodem tit. Hi credentes etiam confusè verè Hæretici sunt; quia hæretici errores amplectuntur, & sub excommunicatione aduersus Hæreticos lata comprehensæ erant; atque maioris charitatis gratia expressi sunt. Vti notatur Archidiacon. in cap. quicumque de Hæreticis in 6. Paludan. in 4. d. 13. q. 3. Syluest. verbo Hæresis. 1. §. 10. Suar. disp. 2. 1. de censur. sect. 1. num. 6. Tolet. lib. 1. sum. cap. 18. d. n. 5.

Tertio fertur excommunicatio aduersus hereticorum receptores. Dicitur autem Hæretici receptor, si animo occultandi hæreticum recipias, ne à iudicibus capiat, neve hæreticorum pœnas luat. Neque ab hac pœna excusaris; eo quòd titulo consanguinitatis, vel amicitie Hæreticum recipias, si ea receptio in hæresis fauorem cedat. Vti probati dicitur tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 5. num. 9. Aliàs raro, vel nunquam defensor, vel receptor Hæretici in excommunicationem incidet; cum raro ad has actiones moueatur, vt ipse Hæreticus in hæresi perseueret, sed ob debitum amicitie, vel consanguinitatis, aut similes. Atque ita docent vltra ibi relatos Card. Tolet. in explicat. bullæ cæna. §. 1. Sayr. lib. 3. thesauri casuum, c. 5. n. 3. Neque opus est ad hanc excommunicationem incurrandam, quòd Hæreticum denunciarum recipias, satis enim est si notoriè Hæreticus sit; quia hæc pœna non in fauorem excommunicationis, sed in detestationem hæresis apposita est. Vti docui d. tr. de fide, disp. 3. punct. 5. in 4. Et vltra ibi

relatos docent Duard. in canon. 1. q. 5. vers. secunda sententia. Filiuc. tract. 16. cap. 2. q. 5. num. 36. & 39. Bonacina tom. 3. de censur. in particul. disp. 1. q. 2. p. 3. in fine. Neque item est opus, vt pluris hereticum recipias; satis enim est si semel recepisti. Nam esto nomen receptor in sua propria significatione frequentiam significet, iuxta styllum tamen curia vsu, & consuetudine receptorum ex vnica receptione receptor iudicaris; quia hæc sufficit vt Hæreticus pœnas hæresis euitet, fauētque lex 1. ff. de receptorib. & leg. congruit. ff. de officio Præsidis. & leg. fin. Cod. de his qui latrones occultauerunt: & notati dicto punct. 5. num. 4. & vltra ibi relatos pluribus firmat Sayrus lib. 3. thesauri casuum, cap. 5. num. 3. Quod verò aliqui Doctores, vt Sanch. lib. 2. in Detalog. cap. 1. o. num. 9. Pannacius de hæresi q. 182. num. 102. Bonac. disp. 2. de fide, q. 1. punct. 3. num. 2. & t. 3. de censuris in particul. art. disp. 1. quest. 2. punct. 3. n. 3. Filiucius tract. 16. cap. 2. num. 30. censent receptorem excusari ab excommunicatione, si de facto consecutus non est, quod media receptione optabat; eo quod Hæreticus fuerit à ludicibus captus; quia hæc receptio in tantum sub excommunicatione prohibetur, in quantum in fauorem hæretici occultandi, & eximendi à punitione cedit; imbi probatum non est, tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 5. n. 11. sicut nec Suar. Grassi, & Sayro ibidem relatis: quia saltem eo tempore quo hæreticum recipis, & mediâ receptione impedis, ne à ludicibus capiat, tua receptio in hæresis fauorem cedit, tamen si postmodum effectus cesserit Hæretico capto.

Quartò excommunicantur hereticorum defensores; hi nempe qui Hæreticum quatenus talis est, vel eius errores defendunt. Ex qua defensione fit Hæreticum in sua heresi defenditur. Quibus autem modis hæc defensio contingat explicari dicitur tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 5. n. 11. sicut nec Suar. Grassi, & Sayro ibidem relatis: quia saltem eo tempore quo hæreticum recipis, & mediâ receptione impedis, ne à ludicibus capiat, tua receptio in hæresis fauorem cedit, tamen si postmodum effectus cesserit Hæretico capto.

Quintò fertur excommunicatio aduersus Hæreticum libros legentes, tenentes, imprimentes, aut quomodolibet defendentes. De qua excommunicatione, & qualiter intelligenda sit latè dixi tract. 4. de fide, disp. 2. punct. 10. per totum. neque aliquid noui addendum occurrit. Et ibi dicitur censent Sayrus lib. 3. thesauri casuum conscientias, c. 4. n. 1. Bonac. r. 3. de cens. disp. 1. q. 2. punct. 4. per totum.

Sextò excommunicantur in prædicta clausula bullæ Schismatici, nempe qui se à Romani Pontificis obedientia subtrahunt, vel recedunt: quæ excommunicationem latè capiti tract. 6. de charitate, disp. 4. punct. 5. & 6. Vide Sayrum lib. 3. thesauri casuum, cap. 5. d. n. 18. Bonac. r. 3. de cens. in particul. disp. 1. q. 2. punct. 5. per totum.

PUNCTVM III.

Explicatur secunda excommunicatio bullæ Cænae de appellatibus ad futurum Concilium.

- 1 *Statuitur clausula excommunicationis.*
- 2 *Quæ sine persona aduersus quas hæc excommunicatio fertur.*
- 3 *Appellatio debet esse à mandatis, & sententiis summi Pontificis, quatenus talis est.*
- 4 *Plures censent appellantes ab ordinationibus Pontifici, quatenus Princeps temporalis est, huic excommunicationi subiecti.*
- 5 *Contrarium non videtur probabiliter carere.*
- 6 *Appellantes ad Concilium generale præsens, vel prouinciale futurum, non videntur hæc excommunicatione ligari.*
- 7 *Excommunicantur vltra appellantes qui eis auxilium, vel fauorem præstiterint.*
- 8 *Sub præstantibus fauorem consulentes non comprehenduntur.*
- 9 *Collegia, Capitula, alique vniuersitates appellantes ad futurum vniuersale Concilium, vel appellationsi auxilium præstantia interditi pœna ligantur.*
- 10 *Approbantes appellationsem non subicitur huic excommunicationi.*

Hæc excommunicatio fertur aduersus omnes, & singulos cuiuscunque status, gradus aut conditionis fuerint, qui ab ordinationibus, seu mandatis Pontificis ad vniuersale futurum Concilium appellauerint: nec non eos, quorum auxilio, vel fauore appellatum fuerit. Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur interdiciuntur. Hæc excommunicatio prius lata fuit à Pio II. anno 1479. Kalend. Februar. in bulla incipiente Execrabili, quæ est tertia eiusdem in ordine bullarum, quàmque Iulius II. in extraneis. suscepit regimini confirmauit; & extendit contra Reges, Cardinales, Communitates, & Parlamentaria, & contra omnes ad hoc præstantes consilium, auxilium, vel fauorem.